

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXXIII. Cùm olim.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

nem prorogare possit, arbitror distinguendum: Vel enim prorogatio, seu extensio iurisdictionis ultra commissionis formam, manifesta est, vel dubia. Si dubia, & Iudex pro iurisdictione sua iudicet, nec partes appellando contradicant, tum fieri potest, ut iurisdictione prorogetur, sed per accidens propter ignoracionem, & rei iudicatæ auctoritatem. Sin autem manifesta prorogatio, tum vel est quoad substantialia, cuiusmodi est prorogatio de casu ad casum, aut de persona ad personam. Et hæc fieri non potest etiam de partium consensu, uti sumitur ex hoc c. & ex c. P. & G. 40 hoc tit. vbi id docet Abb. n. 12. Ratio est: Quia delegatus habet iurisdictionem non absolutam (nisi sit ad vniuersitatem causarum delegatus, ut dicam in cit. c. P. & G.) sed secundum quid, seu limitatam ad causas & personas; quæ limitatio exactè seruari debet. Vel est prorogatio, quoad accidentalia, videl. locum, tempus, quantitatem rei. Tum prorogatio fieri potest ex partium consensu, dummodò appareat, limitationem seu restrictionem in earundem partium fauorem principaliter factam esse. Et quidem de prorogatione temporis, intra quod iuxta formam rescripti causa expedienda esset, leges in c. de causis, 4. hoc tit. De prorogatione loci in c. statutum, 11. §. cum verò, de rescript. in 6. vbi tamen expressus partium consensus requiritur. Quod speciale censeretur debet; cum alioquin expressi, & taciti eadè vis sit, iuxta Gl. in c. 1. ver. opera, d. 43. Deinde necesse est, ut locus, ad quem iurisdictione transfertur, subiectus sit iurisdictioni delegantis, vel saltem ut Ordinarius illius loci contentus sit, sicuti monet Abb. in cit. c. P. & G. n. 14. Denique de prorogatione ad qualitatem constat ex l. de qua re, 74. §. 1. iun. Gl. ver. iustus, ff. de iudicijs.

Veruntamen Procurator ad lites neque mandatum suæ procuracionis prorogare potest domino ignorante; quippe cuius interest, nihil ultra commissionem suam agi, uti Imola hinc notat n. 10. Neque consentire potest Procurator, quamuis generale mandatum habeat, ut rescriptum, quod in domini sui fauorem ad locum, tempus, aut quan-

titatem restrictum est, prorogacionem consequatur; nisi dominus sciat, ac tacite consentiat, vel nisi mandatum generale habeat cum libera, uti ex communi docet Felinus cit. c. P. & G. n. 11. Denique, ut supra monui, necesse est restrictionem iurisdictionis factam esse in fauorem partium: Sin autem in utilitatem mandantis, alteriusve personæ, vel ob fauorem publicum, tum mandati fines exactè seruari debent, neque ultra extendi possunt, uti hinc Abb. monet n. 9. ex c. cum dilecta, 22. de rescript. & c. venerabili, 37. hoc tit.

NOTANDUM V. Mandatum procuratoris ad lites strictè etiam interpretandum, neque extendendum est ad ea, quæ non expressa, vel expressis necessariò coherentia non sunt. Et eadem est ratio de procuratore ad negotia, sicuti hinc exemplificant Abb. & Felinus. Si Titius à Caio mandatum accepit pecunias debitas recipiendi, confessio procuratoris de pecunia numerata non præiudicat domino, quando ille non ad confitendum, sed ad recipiendum duntaxat mandatum accepit. Verum quidem est, quòd confessio recepti debiti, v. g. ex causa mutui probet solutionem factam, c. si cautio, 14. de fide instrumentorum, sed non nisi eius respectu, qui confessus est, aut confessionem fieri mandauit.

Deinde: Si quis constitutus sit ad vendendum rem certam, pretio certo ipsi constituto, non potest fidem habere de pretij solutione; nisi sit consuetudo mandantis, ut temporibus fidem habeat de solutione ad aliquod tempus differenda; vel si mandatarius prouidenter rem domini agat, ut si is præsens esset, facile consensum daret. Quæ de re Mol. tom. 2. disp. 552. Vide quæ dixi lib. 3. The moral. tr. 4. c. 27. n. 6.

CAPITVLVM XXXIII.

Cum olim.

PARAPHRASIS.

Cum Sebastianus & Benedictus dignitatum suarum permutatione instituere vellent, contra-

controuersia inter eos orta fuit, quam Innocent. III. quibusdam Iudicibus delegauit: si acta per Benedictum ad eundem Pontificem transmiserunt. Sed lator Benedictus non sine iniuria delegatis Iudicibus, imò ipsi Pontifici illata, sigillis amotis, literas aperuit. Hac re postea ipsi coram Pontifice obiecta, excusauit, quòd Iudices acta non fideliter annotarint, idèque se veritum, ne literas Vriæ deferret, eas aperuisse, & quòd suspicatus erat, comperisse. Verùm, si Benedictus sibi consultum voluisset, literas sibi suspectas non recipere debuisset; aut, si recepit, integras afferre, & suspicionis suæ causas coram exponere. Accedit, quòd Pontifex non proprio motu Iudicem Benedicto constituerit, sed què ipsemet petierat. Quamobrem Innocentius obiecta eius contra Iudicum literas, quas temerè violarat, audire noluit: Ne ex proprio dolo commodum ferat; sed potius in eo ipso puniatur, in quo peccauit.

SUMMARIUM.

1. Iniuria vel inobedientia Iudici delegato illata redundat in personam delegantis.
2. Qui literas, vel instrumentum malitiosè aperuit, aut falsauit, audiendus non est, si eas de falsitate arguere velit.
3. Iudicem à Principe datum pars litigans recusare potest, ut suspectum, probabili allegata causa suspicionis, nò item eum, quem ipsamet pars petiuit, nisi causa recusationis superuenerit, aut incognita apparuerit.
4. Literas alterius aperiens, ut falsarius puniri non potest.
5. Falsarius autem est, qui à literis vel instrumento authentico sigillum, vel plumbum signatum auellit; vti & ille, qui instrumentum, quod partibus commune non est, ideo aperit, ut aduersario ostendat, & re ipsa ostendit.

NOTANDVM I. Iniuria vel inobedientia Iudici delegato illata, censetur

redundare in personam delegantem, cuius auctoritate fungitur in officio ac potestate sibi commissa. Ita notant hinc Abb. n. 1. Barbat. col. 1. in confirmationem allegans dictum Christi Lucae 10. *Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit*: Item praxin Iudicum delegatorum, ita procedentium; *Cum N. mandatis nostris, imò verius Apostolicis non paruerit, &c.* Videtur autem, quòd hoc casu vterque, tum delegatus tum delegans iniuriam prosequi possit. Sed videri potest Barbatia hic col. 2.

NOTANDVM II. Qui literas, vel instrumentum malitiosè aperuit, aut falsauit, postea audiendus non est, si eas de falsitate arguere velit. Tum quia æquum nò est, vt quis ex propria iniquitate commodum ferat, c. fides, 15. c. ex tenore, 16. de rescript. Ille autem commodum ferat, textu literarum apertione, si postea eas de falsitate arguere possit. Tum quia æquum est aliquem in eo puniri, in quo peccauit. Ille autem peccauit in literis violandis & quodammodo falsandis: ergo meritò punitur, vt literas tanquam suspectas, aut falsas arguere nò possit. Ex quo inferitur, secundum Abb. n. 3. Quòd qui clam fecit sibi testiū depositiones manifestari, postea audiendus nò fit, si eas impugnare velit: Accedit, quòd cū semel de ceperit, minor ipsi fides haberi debet, iuxta iuris reg. 8. in 6. *Semel malus semper presumitur esse malus*. Nihilominus verò Iudex ex officio potest, ac debet cognoscere, num falsitas aliqua subsit, vti bene Barbatia hic annotauit col. 6.

NOTANDVM III. Iudicem à Principe datum pars litigans recusare potest vt suspectum, illata causa probabili suspicionis: Sed Iudicem, quem ipsamet pars petiuit, recusare deinde non potest: nisi causa recusationis postea superuenerit, vel antea incognita apparuerit, vti colligitur ex c. insinuante, 25. hoc tit. & notat Barbatia hic col. 6.

Quærunthic Doctores: Vtrum iste literas aperiens, tanquam falsarius puniri poterit. Affirmat Gl. hic ver. sigilla, quam sequitur Barbatia hic col. penult. Sed contrarium docent Innocent. & Abb. hic, quos secutus sum lib. 3. Th. mor. tr. 3. p. 1. c. 4. n. 2.

Nnnn Non

Non esse propriè falsarium, neque ut talem puniendum esse, sed mitius, spectata qualitate facti. Quia crimen falsi continet veritatis peruersionem, ut dixi in cit. c. 4. Qui autem literas aperit, ut legat, is veritatem non peruertit.

5 Sed limitari debet primò: Qui à literis vel instrumento authentico sigillum, vel plumbum signatum amouet, falsarius censeri debet: quia peruertit veritatem, & auctoritatem literarum, ut hic Felinus significat col. vlt. Idemque eadem ratione Syl. ver. falsarius, q. 3. tradit de eo, qui scripturas lacerat, vel comburit, vel dolose abscondit, ne earum veritas apparere possit.

Limitari debet secundò: Nisi literas seu instrumentum, quod partibus commune non sit, ideo quis aperiat, ut Aduersario ostendat, secuto effectu, censetur falsi crimen commisisse, uti docent DD. citati; eò quòd hæc sit iuris, seu iustitiæ peruersio cum dolo, & alterius damno iuncta.

CAPITVLVM XXXIV.

Cùm olim.

PARAPHRASIS.

Quidam Presbyter, intra fines Parochiæ S. Mariæ Rauennatensis Capellam seu Ecclesiam construxit in honorem S. Agathæ: Rector S. Mariæ se opposuit, & impetrauit causam quibusdam Iudicibus committi. Ii pro Ecclesia S. Mariæ sententiam pronuntiarunt: Sed Cappellanus S. Agathæ parere recusans, alias literas à Sede Apostolica impetrauit ad Ferrariensem Episcopum: Et cùm diu coram eo litigasset, postea obtinuit, ut dicto Episcopo Ludouicus Bononiensis Canonicus adiungeretur, hac adiecta clausula; Si non ambo interesse possint, ut solus Episcopus cognoscat. Accidit autem, ut Ludouicus causam cognoscere impeditus, alteri vices suas subdelegarit: quem Episcopus recipere noluit, quòd clausula: Si non ambo verificata fuerit; ideòque solus iudicando, suprà dictorū Iudicum senten-

tiam contra Capellanum confirmauit. Sed quia Capellanus, qui etiam appellat, sententiam Episcopi obseruare noluit, denique causa ad Sedem Apostolicam delata est, cui Innoc. III. Cardinalem quendam auditorem, seu cognitorem designauit; qui cùm videret, Clericum, seu Capellanum S. Agathæ cum instrumentis Ecclesiæ aduenisse, sed literas rati habitationis non attulisse, eam de rato habendo per fidei iussos cauere iussit, & postea Ferrariensis Episcopi sententiam confirmauit, atque Innocentius Papa approbauit.

SUMMARIUM.

1. Intra fines parochiæ non est noua capella seu parochialis ecclesia ædificanda, adificata destruenda est.
2. Alterius causam agere permittitur coram iudice, et si mandato procuratoris careat; si secum causa instrumenta afferat, & cautionem fidei iussoriam de rato habendo præstet.
3. Delegatus subdelegatorum collegæ impediti non tenetur admittere, si in referro est clausula; si unus non potest solus procedat.

NOTANDVM I. Intra fines Parochiæ non est noua Capella; seu parochialis Ecclesia ædificanda: Et, si ædificata sit, destrui debet, c. 1. & 2. de noui operis nuntia. Præterquam si Ordinarius ex causa iusta id necessarium iudicet, c. 3. de Ecclesijs ædif. NOTANDVM II. Qui ad iudicium venit pro alio causam acturus, licet mandatum procuratoris, seu literas, quòd dominus rem ratam habiturus sit, secum non afferat, si tamen habeat secum instrumenta causæ, præsumptio est pro eius mandato, ut saltem cum cautione fidei iussoria, quòd dominus, seu principalis rem ratam habiturus sit, admittatur. Ita sumitur ex l. 1. C. de Procuratoribus; Cautio rati habitationis tunc exigitur à procuratore, quoties incertum est, an es negotium mandatū sit, & tradit Gl. hic ver. absq; literis. Innoc. princ. Abb. n. 2. & alij plerique. Verum alius intellectus, quem asserit Anton. hic,